

**29 november
2016**

**Onderzoek: 'Kloof tussen
burger en politiek?'**

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit ruim 50.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2012. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 60 tot 70 procent van de panelleden.

Kloof tussen burger en politiek?

29 november 2016

Over de onderzoeken

Aan het onderzoek deden 27.231 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee.

Het onderzoek is gehouden van 24 tot en met 28 november 2016.

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat ruim 50.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2012.

Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een

peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 50 tot 70 procent van de panelleden.

De software is van Vision Critical.

Het onderzoek voor De Stemming is uitgevoerd van 25 tot en met 29 november 2016. Daaraan hebben 2.355 mensen meegedaan. Die steekproef is gestratificeerd naar CEBUCO-regio, sekse, leeftijd en opleiding, het stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van september 2012 en religieuze overtuiging per CBS-landsdeel. Per meting heeft telkens ongeveer de helft van de respondenten de vragenlijst ingevuld.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Petra Klapwijk, petra.klapwijk@eenvandaag.nl

Samenvatting

De Stemming: PVV stijgt naar 31 zetels Tweederde PVV-kiezers zijn 'ontevreden burgers'

De PVV loopt deze maand verder uit als grootste partij. De partij van Wilders wint drie zetels en komt op 31. Dat blijkt uit De Stemming, de politieke peiling van EenVandaag, uitgevoerd door onderzoeksbureau GfK.

Ook GroenLinks wint deze maand. De partij stijgt zes zetels en staat nu op 15. De partij is daarmee even groot als het CDA, dat vier zetels daalt. D66 verliest eveneens (-3).

PVV-ers en niet-stemmers meest ontevreden

Na de verkiezing van Donald Trump is er in de media veel gesproken over 'teleurgestelde of ontevreden burgers'. EenVandaag onderzocht zelf onder welke kiezersgroepen de mensen het meest ontevreden zijn.

PVV-stemmers scoren hier het hoogst: twee van de drie (67%) mensen die nu PVV zouden stemmen noemen zichzelf een 'ontevreden burger.' Ook onder de aanhang van VNL (61%), 50PLUS (49%) en de SP (34%) zitten relatief veel ontevreden en teleurgestelde burgers. Het hoogst is het percentage onder de niet-stemmers: 76 procent.

Niet gehoord

Van alle 27.000 ondervraagden zegt een derde (35%) in zichzelf een ontevreden burger te herkennen. Zij hebben zeer weinig vertrouwen in de gevestigde politiek en voelen zich niet gehoord. Maar liefst 96 procent van deze groep heeft geen vertrouwen in politici in het algemeen. Ook vinden ze massaal (96%) dat politici niet weten wat er leeft onder de mensen in

het land. Ook al zijn ze het niet altijd volledig eens met de PVV en andere protestpartijen, toch hopen ze dat zij de gevestigde orde wakker kunnen schudden en verandering kunnen brengen.

Ontevreden en teleurgestelde mensen bevinden zich in alle lagen van de bevolking, zo blijkt uit het onderzoek. In verhouding komen ze vaker voor onder mensen met een lagere opleiding en een lager inkomen. Ze zitten het meest in de leeftijdsgroep tussen de 35 en 55 jaar en zijn vaker arbeidsongeschikt of werkloos. Ook zitten er wat meer mannen dan vrouwen in deze groep.

DENK haalt zetel

Ook DENK haalt deze maand ruim de kiesdrempel en staat voor het eerst op een zetel in De Stemming. Om een zo goed mogelijke afspiegeling van stemmers te geven, hebben GfK en EenVandaag hun methode aangepast. We nodigen meer mensen met een migratieachtergrond uit voor onze onderzoeken. Daarnaast voeren we een correctie op die specifieke groep uit, gebaseerd op CBS-cijfers over allochtonen in Nederland. Een uitgebreide verantwoording is te vinden op onze website, www.eenvandaag.nl.

Vragenlijsten uitslagen

Een derde van de deelnemers (35%) herkent zich volledig in de omschrijving 'teleurgestelde of ontevreden burger'. De relevante uitslagen van deze groep zijn cursief opgenomen in het rapport.

Hoe belangrijk vindt u het om in een democratisch land te wonen?

- Heel belangrijk 84%
- Redelijk belangrijk 13%
- Redelijk onbelangrijk 1%
- Heel onbelangrijk 1%
- Weet niet / geen mening 1%

Van de 'ontevreden burgers' vindt 96% dit belangrijk

Hoe tevreden of ontevreden bent u over het functioneren van de democratie in Nederland?

- Heel tevreden 9%
- Redelijk tevreden 45%
- Redelijk ontevreden 28%
- Heel ontevreden 18%
- Weet niet / geen mening -%

Van de 'ontevreden burgers' is 80% hier redelijk of heel ontevreden over.

Hoeveel vertrouwen heeft u in het kabinet?

Heel veel vertrouwen 3%

Tamelijk veel vertrouwen 25%

Niet zo veel vertrouwen 37%

Helemaal geen vertrouwen 35%

Weet niet / geen mening -%

Van de 'ontevreden burgers' heeft 4% heel veel of tamelijk veel vertrouwen in het kabinet.

Hoeveel vertrouwen heeft u over het algemeen in politici in Nederland?

Heel veel vertrouwen 1%

Tamelijk veel vertrouwen 25%

Niet zo veel vertrouwen 49%

Helemaal geen vertrouwen 24%

Weet niet / geen mening 1%

Van de 'ontevreden burgers' heeft 96% geen vertrouwen in politici.

'Het gaat politici alleen om mijn stem en niet om mijn mening.'

Mee eens 75%

Mee oneens 19%

Weet niet / geen mening 6%

Van de 'ontevreden burgers' is 96% het eens met deze stelling.

'Politici in Nederland zijn corrupt.'

Mee eens 33%

Mee oneens 49%

Weet niet / geen mening 18%

Van de 'ontevreden burgers' is 64% het eens met deze stelling.

'Politici weten goed wat er leeft onder de mensen in het land.'

Mee eens 18%

Mee oneens 74%

Weet niet / geen mening 8%

Van de 'ontevreden burgers' is 96% het oneens met deze stelling.

'Over het geheel genomen gaat het de verkeerde kant op met Nederland.'

Mee eens 67%

Mee oneens 25%

Weet niet / geen mening 8%

Van de 'ontevreden burgers' is 94% het eens met deze stelling.

Hoe tevreden of ontevreden bent u over het geheel genomen over uw leven in Nederland?

Heel tevreden 21%

Redelijk tevreden 54%

Redelijk ontevreden 17%

Heel ontevreden 5%

Weet niet / geen mening / niet van toepassing 3%

Van de 'ontevreden burgers' is 46% heel of redelijk tevreden met zijn leven in Nederland.

Heeft u het gevoel dat u over het geheel genomen voldoende of onvoldoende controle over uw eigen leven heeft?

Voldoende

Onvoldoende

Weet niet / geen mening

Van de 'ontevreden burgers' zegt 63% onvoldoende controle te hebben.

Verwacht u dat uw eigen leven in Nederland in de komende twee jaar beter of slechter wordt of blijft het ongeveer hetzelfde?

Veel beter 2%

Een beetje beter 11%

Ongeveer hetzelfde 46%

Een beetje slechter 24%

Veel slechter 12%

Weet niet / geen mening / niet van toepassing 5%

Van de 'ontevreden burgers' denkt 57% dat hun leven de komende twee jaar een beetje of veel slechter wordt.

Verwacht u dat de kinderen van nu het in de toekomst beter of slechter gaan hebben dan wij nu?

Veel beter 3%

Een beetje beter 7%

Ongeveer hetzelfde 22%

Een beetje slechter 30%

Veel slechter 30%

Weet niet / geen mening 8%

Van de 'ontevreden burgers' verwacht 70% dat de kinderen van nu het een beetje of veel slechter gaan hebben.

'Mijn stem / keuze is vooral een protest tegen de gevestigde orde.'

Als u niet zou stemmen of niet weet wat u zou stemmen kunt u deze vraag voor deze keuze beantwoorden.

Mee eens 39%

Mee oneens 52%

Weet niet / geen mening 9%

Van de 'ontevreden burgers' is 66% het eens met deze stelling.

Uit de open antwoorden:

In de open antwoorden in het onderzoek lichten de 'ontevreden of teleurgestelde burgers' hun opinies toe. Ze hebben het gevoel dat ze geen controle hebben over grote dingen als vluchtelingen, islam en Europa, maar ook: wat gebeurt er met mijn pensioen?

Ze zouden graag zien dat er meer aandacht is voor Nederland en onze eigen normen en waarden, die dreigen voor hun gevoel onder te sneeuwen.

Ze hebben ook het gevoel dat er niet naar hen geluisterd wordt, dat er een enorme kloof is tussen hen en de gevestigde politieke partijen en ook tussen hen en de media. En als ze niet gehoord worden dat willen ze op een andere manier hun stem laten horen, namelijk door het uitbrengen van een proteststem. En dat zie je terug in hun stemgedrag.

Ze zitten in grote getalen bij de PVV. Twee van de drie mensen (67%) uit het Opiniepanel die zeggen nu PVV te gaan stemmen noemen zichzelf een ontevreden burger. Veel kiezers zeggen, 'ik ben het niet eens met alle standpunten van deze partij, maar zo kan ik in ieder geval een proteststem uitbrengen en de gevestigde orde wakker schudden.'

En ze zitten ook onder de VNL-stemmers (61%). En bij 50 PLUS (49%).

Ze zitten in mindere mate bij de SP-achterban (34%).

1V Opiniepanel